

A 5675.

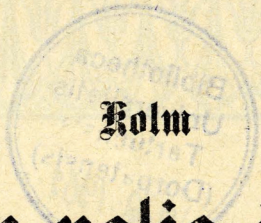
3 Setu nalja-juttu

Tõiste juhtumiste järele kirjutanud
H. J. Schmalz.

Jurjowah-Tartoh
1912 a.

A

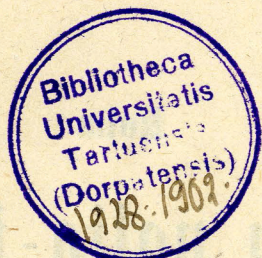
Kolm

Setu nalja-juttu.

Armsalõ maa- ja liina rahwallõ opusõst
ja meeleparandusõst kirjã panto.

Jurjowah-Tarto h
1912 a.

Särelstrüff on keelatud.

A 5675.

Georg Zirk'i trüff, Tartus.

Timo Hippo wiimäne wipõrus Jurjowah.

Wet tuu oll' minewä nädäle, ku käwe no
maa=puul, jään A a w i l d a kerigo lähkoh
pottõ kauplõmah; wet jõwwa õs tiindüüsi
kuiiki är' ka waachtada õs närtja wasta!
Tükkü paarikümne oja wai miä näid wiil
jõi sinna kuurmaperä sisse; wet mõtli, wast
no jaa kodo minneh tii pääl wiil pernaas'tele
är minähtada. Wet hüäkene küll! anni wal-
gõlõ paari tulidjõd kuntõ pitti ja naksi är'
Jurjowa poolõ tökotama. Wet tii olõ ka õs
wäega halb, ni jai õigõ wiil poolõ õdagus-
poolõh Jurjowah. Tahi no küll õkwa edesi
laskõ, et õdagõst wiil Parwõ-kõrdji mano

olõs jaanu, ni mõtli, et: olgu pääle, ma
 lafõ õigõ huul weikkese hõngu haarda ja lää
 õigõ juu üte pudela ol't är' waiwa pääle miä
 jai pernaas'tega tingõldõh nättüs. Wet peigi
 sääl Raatusõ huulidjah üte werewä sawikivi
 maja man — sääl jaadõh ol'gi õlõ-puut ka
 fiseh — huu finn' ja lätji finnä sisse; wõti
 sääl sws pudela ol't ja jõi tuu sääl är' ja
 kul'si weikkese aigo, ku zeitoneft loeti, kuis
 tuu sõda sääl taplõs . . . Ta lää õs joht
 muu meeleft kuiti wõrd tuud aigo sääl fiseh,
 ni tulõ wällä; nigu läwe pääle saa ni kae —
 miä tifo sääl nüüd oo: Kuurma ümbre, walgõ
 wemmerde wahelt wäläh, taofõ puul-ristetse
 kaalah; täütä tiinnil pulk iist är' tõmmadu
 wai karanu? tuust oll' wiil hää, et tuud
 wedelät sääl õlõ õs pallo fiseh — Potti-
 ja kausikõsõ muu huulidja pääl maah ja purulõ
 kuit wiimädse . . . Wet ma tiä õs edimält
 kellegi muude pääle tuud jüüdü panda ku
 walgõ pääle . . . Mõtli: ah fina ilmadu
 tiindüs, ka koh ummõtigi hubõfõl tüü, —
 muudo ku naka sõitma, sws taha õi kuurmat
 paigastki inne är' liigudada ku näütä ruuska
 a' nüüd näe ei kuriwaim paigah piisü . . .
 Ta haari sws tuu jüäme täwwega roofa kuurma
 päält ja natji tõist muhlõma. Sai tõfõlõ
 kõrda kats koll' är' kolawat pittu ängädä, ni

tulõ tu Jüpsa Saamo — tuu eläs ka tuuh
 majah — hoowi wärehti pääle ja ütles, et:
 „Seto, mis ja pesjät tada hobõft ilmasjada.“
 „Ma ütli; wai ilmasjada, kuis nii häh? Kas
 fuurõmbat jüüdü wiil tettä wõi, ku tä är' om
 tennü, kos mu kallsi kauji kuit? ka kuit oma
 huulidja pääl purulõ! kes waustas nääde
 „hinge“ iist, et niä siin ülekohto furma saiwa . . .
 Wet tahi walgõlõ wiil mõnd' keenähüft wittä
 a' Saamo üteli, et: „Ar' lõõgu õi ilmasjada
 hobõfõlõ, tä olõ õi jüüdläne.“ Ma ütli:
 taiwakõnd, no kes tuu sws wiil jüüdläne oo?
 Wet sws ja ef' teit tuu timbu, et taukjid mu
 kuurma nimelt ümbre. Ri üteli timä, et:
 „Kae tuu miis kiä sääl üle-tii Jurjowa hodeli
 man jais, perä-ratastõ man, ka tuu tangas
 juu kuurma ümbre. Tuu om Liina-närd-
 i o k o r j a j a, toll om jüä täüs, et ja timä
 leewä käest är' wõdat ja tuuperäst tä tangasgi
 ju kuurma ümbre — ja ja pesjät ilmasjanda
 hobõft.“ Wet sõs lätis küll jüä mull täüs,
 ni tahtsõ küll tõist polt'jei kandora mano wiä,
 ni mõtli jäll' et kohes ja iks tuu huu ja
 kuurma jätät? jättä wällä ütjindä — wet
 „zurra“ olõ õs üteli! Sääntjel wõi wiil
 abimihi olla kui pallo? Tapwa pärafõrd
 wiil hobõfõ ka är' ja lahwa kuurma ja
 riista ka wiil är', sws olõd wiil õigõ we-

delä pääl . . . Tõsti tsis roosawarrõ üles
ja näütji toda tödsõld ja ütli: Doda sa kura-
waamu-tihä, wai sa mullõ nii teit; ja tsis
lafõd wiil mull eläjä-poiga ilmaasanda pesjä.
No wet ma naka õi joht suuga no pörõhõlt
küll õi ziaga jandama, a' wet küll Jummal
fullõ iks är' taso. — Ma üttele, et: ku mul
pörõhõlt olõsi sääme wõim käh nigu m i i u =
m a l, ma wõtasi kwiit Surjowa nõrdso-for-
jaja, kõüdäsi näil kae-jala kinn' ja saadasi
kwiit sõtta, küll Jaaplasõ sääntse mehe targast
tiisjiwä. —

Kän, käu, a waechtõ pääl, ku är' süändüs, ei käu kah.

Wet tuu ol' no pühapäiw jättsmeltõis-
kümnel käehõlõwal tuul, mille tsisse Jagobi-
päiwgi tulõ, ku tullu no maakerigost. Ta
Raatusõ-kell oll' no nii wast koll' är' lõnnü.
Mi, nigu jaa siimä Bargalai-platzi kutallõ,
ni kae, miä tifo tsis sääil nüüd oo? Rah-
wast õigõ hää zõtt kwiit sääil winne-
man — wet ta winne puute- nime all iks
käu, koh sääil nelält rinnalt mi poodi hul-
gahni kwiit umawa, olgu no pääl, et ku mine
tsisse, et sääil pörõhõlt jo tsigõfugumadõ kaup-
mehe kauplõdõ ja ku naka iks siite wai nime-
laudõ päält lugõma, tsis jaa iks hää jago
maarahwa nimesid kah; ma olõ õi näid kwiit
küll wiil är' lugõno ja wõdrõlnu, a' karwas
tuugi tett oo, ku mõni kõrd wällä kõnma lää
ja säänäst hüwiwä aigo käh oo, wõi iks är'
ka luffõ, — wai hää no küll, miä tuu no
mullõ putus, ma olõ õi tuu miis, kessel tuu
arwamine oo, et üts rahwas tödsõst parõmb piäsi
olõma; kwiit rahwastõ tsiseh oo, hüwiwi ni halbo.
Jah, ni wet ta kae: Üts tõld sais sääil
hüwidõsa pääl. Wet lätji ka mano kaema; ni

wet ärki näi, et ta oo no tuusaado tõld, miä esi hindähe sõit ilm hobõsõda. Rats jesändät rohiliste kübaridega, nuu kammaandiva sääl mann tõsõl ja iits kolmas tuu tõi pangi täwwe wett. Ma mõtli, et: näus, kas tä tiä wiiga kamma pand, wai kuis muudo tä nii saa tettä, et nuu ratta liigudama nakajõ; wet nüüd ja ärki nättä.

U' wet peräförd olõki es tuu asi nii hõlpsa; wiikese waliwa iks küll läbi lehtre finnä katlahe sisse ja kääniwä küll noid wetra ja säiwä noid wangõdõisi ja traadidõisi ja aiwa sääl iitte wäntä ümbre, a' nakagi es tikkõ kamma; tiia no, miä täll sõkolajõl tuu häda wai wipõrus pidi olõma? Kas oll' no miäki katski lännü, wai miä tuu olõds olnu?

Noil jaksol, kiä tiaga sõidiwa, olliwä kwiit uma piisjü pääl — wet na piisjü iks olliwä, raudõ küll nättä es olõ — näil ol- liwa nimä wirewide nahk fotte siseh, nigu iks jaksol umawa. Wet är' no mõtõlgo, di, et ma ilm ajanda porisõ, wai tühjä jutto aja; wet ma olõ jo nännü, Siwesti hirral ja Rahkwa hirra poel ka umawa kwiimi nahk- fotte siseh; ja ku ma õigõhõ mälehtä, sjs oll' wagu tuulgi, miä Kalsa-Zaan — kiä nüüd Peräarawol eläs, tuu maailmadu suur jõõgrõ ja kuulsa kütt, kiä jo kwiiti Saksõga läbi käwe

ja oll' — wana Hainjon'i käest ost', nahk kott ümbre; ja nigu ma kuulnu olõ, tuu olõ- wat tuuperäst, et ku wihma piäsi sadama, et piisjü likõst ei saa.

Ja ega no jaksõ kottalgi saa di üteldä, et nimä asja ei tunnõwa; näide siäh oo ka iks mõnigi õigõ hää kõwa pääga.

Wet toll' pääwäl olõ äs joht pilweh ilm, a' päiw tuu helgäs armõtuhõ, et olõs no wai är' suladanu; ja mõnikörd trehwüs no, et jäantse ilma pääle olõ di no wihm ka kwiiti kawwõdõh.

Wet tuust oll' no sjs nigu piisjä perrä nättä, et noil Saksol iks märk oll' koke kaw- wõmballõ jahi pääle sõita. U' itäe! igäförd olõ di nii, nigu inemine mõtlõs, mõnikörd tulõ iks sääne wipõrus mõndõh asjah ette, miä miilgi mõista di mõtõlda.

Wai Saksol hindälgi hää oll' mann jaista? Rahwas nuu kutwa piffil filmil, kinas iks minewä lät', a' wõta näpost.

Ja sjs wiil, olõs tä wainland wakkagi wai wagatõhõ paigah olõsi; nigu iks waehtõ pääl liigudiwa sääl ja säiwä tõist, a' tõõndõnõ mudku pandi sääl iitest tagomadsõst torost: piakst ja piakst — nigu wolbrõt olõs lasto... tuust oll' wiil hää, et tä Juudas wiil tulõga õs naka pilma, nigu tah kewäjädsch jaoh iits

wähämb tada samma jaffa töld, miä Mäa-
huulidast töitjö ja koh neli Säkä pääl oll!
Tuu räbäköline, nigu Maatusö mant müüda
jai, jinnä Mäutli-huulidja otja, ja ökwa jääl
jaadöb, nigu kiä töföld puuga olös löönü —
jääs jaisma ja pill' mudku tulö wällä ja
pand mudku ifs wipst ja wipst inne. Ma
mötli efi, et kui ja no Wыпысо liinah
olöji, jys olöji no pia öigö küll su kiil, miä
ja kändöld, et jys käüji pia kofko, et: Wыпыс.
— Wыпыс, — a' et ja no Tartoh olöt,
miä no igäkörd hindä ka ifs Jöörufalemi,
wai Wыпысо liinast üle üli ei muuda, jys
olö no öi ta, miä jä pöröhdöt tah pobisöt,
ka joht midägi.

Ma arwöi tuud asja öigö hindähe tuud
wiiji, et ta suurömb käu wagu rohkömb, nigu
wii jöuuga; ja nigu nättä, läts tuu wesi
jääk katlah wiist armötuhe kinnä ja jys ai
wagu toda tozzo wällä.

Ma jaiji ka küll hüä tükki aiga är' man
töösöl, et wai kas ta nak's käüma, — wet a'
töönököndö nakagi ös prat ja nakagi ös käüma

Ma mötli: kui kawwa ma'ki siin man
wahi, — tullu är', a' tiä jai ifs sinna riugöllöma.

Pühäpäiwä ka no läpewä ei pittä.

U' wet ku liinah elät, näet ka ifs mön-
dagi asja, miä hüä ei olö! Olgu no pääl,
et üteldäs, et tööstö pääle masja öi kohut
möista; ku näet, et möni asi joht olö ka öi
kogoni joonöb; mine müüda ja pitsida töinä
film kin', ega no ja kyskö ilma rahwast
jöwwa öi targast tettä. U' mu arwöst olö
öi tuu üteliis ka öi koguni öigö; ku kiäki
jonnagi lausufi ös, ku kohki miä tettäs, miä
flintjä ja hüä ei olö, jys lääsji ka ifs mö-
negi asi ilmah liialö. Ma tahaki no öi
töösö pääle kohut möista ja üteldä, et miä
jä tiidüs nii wai nii tiit ja tiä nimme awali-
kult rahwa iih laimada; tuud tulö öi no
mull' meele fissjegi. Ma tiä küll wäega
hüäste, kui halw tuu töösölö oo, kui töönö
su nimme teodas ja suust halba kändölds ja
mu arwöst oo tuu ökwa suur patt, miä ma
uma hinge pääle kuigi taha öi wötta. U'
ku ma näe, et patto tettäs, jys ma tuu
kotal näütä ka ifs wiil, et ma ifs weitteje
kirjudada wiil oska ja tuust ka luffu möista
pittä, miä pühäh kirjäh ka um üteldü; olgu

no pääl, ku ka waechtö pääl mõni juur Jes-
jänd, kää hindä wäiga targast pidä, mõtlös,
et nuu pää olö di küllält köwa ja wiil tu
jama peräst, et mul wiil usk olö di Jumala
tarkusö sisse är' kaono.

Ma taha di näide üle pördhölt niipallo
waidelda ja jätä no näile ja kwiigild töistölö
uma tarkusö kotal waba arwamise, nigu mi
kallis Reistre hirr, wai nigu mi rahwas üttele
„Mii uma“, 17-nel oktobrel umah kiräh om
lubanu; ja ku ka mõnö vähämbä jesändä
wiil tuud püüdwä tõendada, et tuu nigu
tagasi om wöet', jäs tuu kotal olö ma küll
usu kaotanu.

Wet Timä esi ka kirjudas jäantjide
tähtjide kirjo iih inämbiste alati, et: „Meie
Jumala armust“, tuu ja tuu j. n. e.

Wet tuust om nättä, et timägi ka usuz,
et ilma Jumala tiidmäda ja tahtmada miäki
maailmah ei sünnü ja kõrda ei lää. Ja ku is
jäs ma'ki usu Jumala tarkusö sisse jaa är'
kaodada, ku ma tunnä, et Jummal hääste
om tennü ja mullö pääle elotarkusö wiil
mitto töist tarkust, nigu näütijest kirjätarku-
sögi om kätte anno, ja üteli si tuu meele-
mõistusö ka wiil kätte uskno, et ma nii ka
kirjudada mõista, et kiäki ei nurisö ja kellegi
pahha ei johu.

Ja et mull krölli ajamise ja waidlõmise
pääle, jäantjide jesändidega, kää mõnikörd
minno nõffama tükise, sukugi himmo ja taht-
mist ei olö ja umma kallist aigo ei taba
wiitä — ja ma tunnä, et eloag inemisele,
tööstä pallo tähtjämide ja kasulikumbide
asjo jaoft om määrädi, ku tuu jaoft, et töist
inemist törwada, wai halvast tetta — jäs
ei tii ma muud, ku põnö näide mälehtijest
jüförd üte wäiko laulu salmiköfö, miä mõ-
nölögi opusöft wöisi olla — ja miä ma paari
minodiga wällä olö märknö — üles ja miä
nii käu:

Ku arwat no — et hüä pää om jul
Ja rumalamb no waest otjah mul?

Ei tuuga mullö wika tii no ja;

Ja tuud wiil kulla Jesänd piä meeley ka,

Et ilma pääl no kellegagi ma —

Wiil umma pääd, no är ei waheta . . .

Ja rahul olõmine om kuld, nii ütles
wana-sõna.

Nii jäs olõmö igauits uma pääga raahu
ja tuu um mi kigö suurõmb рыбин, õnuz,
ja hingeline warandus, miä wesi ei rifu, ei
tuli ei hääwidä ja kura inemiseki käest wõtta
ei saawa.

Ma kirjuda iks ilm inemise nime külge putmada ka wiil nii är', et kellelegi süäme wallu et tii, a' patt miä tett' oo, iks awalikust tulõ; ja tõõnõ kõrdgi, ku inemiil wähegi kol-manda käsi wasta lugupidamist om, jäänäst asja inämb ette ei tulõ.

Wai kas tuu mõni timp oll' ? Seläki, tah jäl'ki kallis pühapäawäne päiw muu rahwas keriguh; opõtaja ütles jutust ja ma-nitsõs küll ilofahe rahwast ja wõtt' õkwa juuri asjo sügawäst pühäkiräst wällä ja sele-täs nii, är' ka, et õkwa wõsiwa arwo saia; a' kae no, miä wäläh tettäs: Tulõ ma Piidre-kerigu puult, winne huulidsat pitti puu-silla poolõ, ni kae, wet taha õs hiiäga inämb ummi jilmigi usko . . . Nälä wai wiie keske mehe teewä tüüd, et pää otjah liksõ, nigu äripääwäl kunagi ja tegewä huulidsat.

Wet ku no olõs jääne hädalik tüü olnu, miä õkwa waja tettä, ma olõs no õs sõnmagi lausno; a' ega no huulits käest är' ei pakõ, tuud tiid igäüts; ja pühäkiräb olõ no õi pääle hädä- ja armu tüü midägi lubadu.

Ja olgu no wiil pühäkiräga ka nii, kuus tä oo? a' inemejel piäsi ummõt hindäl ka tuu miil ja mõistusõkõnõ olõma, et ku jo

kuus päiwä är' om orjadu, wai tüüd tettü, — isis jäitsmes päiw, tuu kulus jo nigu nii puhkamise ja muu kasuliku ja mõistliku lõbu ja rõõmu, wai ilo pidämise jaoft är'.

Tä h e n d ü s: Kyik 3 jutto, miä tallõh raamaduh om, kirjuddu, uma tõttõhõ sündünü. Edimäne lugu um Winne-Zaabani isia aol, ja kats wiimäst timahawa 17-nel Juuli, wai ku Jakobit ka Jaaniga üte pulga pääle jääda, isis tulõsi wiil digõmb üteldä, Jakob'i kuul, jell aastal sündünü. Ku kii wiil ei usu ja waest arwas et tõttõhõ sündünü ei olõ, isis ei olõ mul muud üteldä, kui tuud, et: „Tõtt olõ ma kirjudanu ja jumala päiw ja rahwas omawa päält nännüwä“.

Seto- keelemurdõ opust ma jii kõrd jii raamaduhe inämb üles ei panõ, tuuperäst, et ma jo kolmõ raamadu jisse, — muu umawa: „Tõganittsa Hõõdo naise wõtmise ja tarõ pala-mise lugu“ — „Matarõ Hippo Peterbuura reis ja imelik unõnägo inne toda“ — ja „Miä tõmokraat tähendäs“ — üles olõ panno; ja mu tiitawäst piäsi noid raamadid wiil mõni hiiä kümmetuhat wiil rahwa käeh olõma ja wiimäst um wiil müümise jaoft ka, Peter-

bur'i hüulidsjah nr. 2 ja tööstõh raamadu-
kauplustõh ja ümbrekäujide raamadu müü-
jide käeh. Kõsõge mudku nättä inne; säält
saato pääle Seto-keelemurdõ opusõ, ka wiil
mõnõgi muu elotarkusõ kätte; naar ja nali
wiil pääle kauba. Ja tark sõna ütles ka
jälki; et: „Naar olõwat terwiisest.“

Ja siikõrd ma soowigi õkwa kraigilõ maa-
ilma rahwailõ palo terwiit ja õnnõ! Olgu
nimä suurõ wai wäikesõ, noorõ wai wana,
hüä wai halwa; a' üteliisi soowi halwõlõ ka
küll meeleparandamist . . . Ja wiimädse
sõna panõgi õkwa noide jaost, kes wiil pime-
dõise tiid käiwä ja ütle:

Püürke ümbre! kui aig ilda wiil ei olõ —
Patu pimedõise tiid, om käiwä kolõ.

Ütski kuritiü, ei olõ korda lännü . . .

Widä Summal mitte päält ei olõ nännü.

A-56751

Hind 5 tingä.